

ÚJ ÉV

MÁSODIK ÉVTIZED

Amikor mindenki a második évezredet köszönti (mely majd csak egy év múlva köszönt be), mi megemlékezünk magunkról. Tíz évvel ezelőtt, 1990. január-februári összevont számként jelent meg a SZÍNHÁZ új folyama, amelyet az 1968-as alapítókéhoz képest átalakult, bár személyi összetételét tekintve csak részben változott szerkesztőség jegyzett. Ennek megfelelően egyszerre hirdettünk folyamatosságot és megújulást. Talán idősebb némi számvetést készíteni: mire jutottunk, mennyit sikerült elképzeléseinkből megvalósítanunk?

Mindenekelőtt: a tíz évvel ezelőtti csapat keveset változott, nevük megtalálható a kolumnonban. Az akkori szerkesztőségi névsorból Korniss Péter képszerkesztő, Nagy András tervezőszerkesztő és a borítókat tervező Kemény György hiányzik. Mindhármuknak jelentős része és elvitathatatlan érdeme van a lap új arculatának kialakításában. Távozásuk nem minden esetben volt fájdalom- és konfliktusmentes; munkájukért, a folyóirat iránti elkötelezettségükért köszönettel tartozunk.

A tíz évvel ezelőtti változásokat azzal kezdtük, hogy visszatértünk a szakmai szervezet keretei közé, hosszabb megszokás után újra az azóta Magyar Színházi Társasággá alakult Színházművészeti Szövetség hivatalos folyóirata lettünk. Döntésünket igazolta az idő, a szakmai közvélemény érettnek bizonyult egy kritikus szemléletű, érdekcsoportoktól független, kizárólag a szakmai színvonal iránt elkötelezett lap „elviselésére” és támogatására. Az állami lapkiadó és az állami mecenatúra megszűnt, illetve a Színház Alapítvány mint a folyóirat kiadójának létrejötte után kapcsolatunk a Színházi Társasággal értelemszerűen szorosabbá vált, és az utóbbi időben - néhány disszonáns hang ellenére - tovább javult. Találkozókat szerveztünk a lapra vonatkozó vélemények kicserélésére, illetve a szakmai észrevételek, javaslatok meghallgatására. A jövőben is tervezünk ilyeneket. Meggyőződésünk, hogy a mindenkori szakmai kuratóriumok, ahogy eddig is, akkor képviselhetik igazán a Magyar Színházi Társaság folyóiratának érdekeit - például a Nemzeti Kulturális Alapprogram Színházi Kollégiumának döntéseiben -, ha ezek az érdekek egybeesnek a színházi szakma általános, a SZÍNHÁZ hasábjain megfogalmazható érdekeivel. Ehhez pedig kölcsönös nyitottságra és véleménycserére van szükség. Változatlanul készek vagyunk teret adni a lapban színházi szakemberek közvet

len megnyilvánulásainak, kifejezetten szorgalmazzuk a „szakmai írásbeliséget”, még ha változatlanul ódzkodnak is ettől - sajnos épp a legjobb „fejek”.

Tíz évvel ezelőtti beköszöntőmben többek között ezt írtam: „Nem kulisszatitkokat próbálunk leleplezni, hanem a színházat mint társadalmi intézményt akarjuk szerény lehetőségeinkhez képest visszaemlíteni arra a piederesztálra, amelyen jobb időkben volt, s ahol véleményünk szerint mindig is lennie kell.” Úgy gondolom, ez a mondat ma is vállalható. Ha fölütjük a most tíz éve megjelent, az akkori aktualitásokat felsorakoztató első „reformszámot”, meglepődhetünk néhány írás abszurd időszerűségén. Például azén, amelyik a színházak finanszírozásának esedékes reformjáról polemizált. Egy másik anyag két vidéki színházunk vezetőváltását, az ottani igazgatóválasztás anomáliáit taglalta; talval ugyanabban a kettőben volt hasonló botrány, az idén másik kettőben. Egy harmadik összeállítás arról igyekezett képet adni, hogy felépül-e az új Nemzeti Színház. Az 1989-es építészeti pályázat utáni, optimistára hangolt, de meglehetősen kilátástalan helyzetet érzékeltetendő álljon itt a szerkesztőség pillanatnyi látlelete (ismélem, 1989-ből): „Tervek készülnek és merülnek a múltba, pályázatokat írnak ki és felednek el, közjótékonyági akciókat hirdetnek és vonnak vissza, gödröket ásna és temetnek be.” Es egy másik vélemény, Makovecz Imréé, nem minden tanulság nélkül, ugyanakkorról: „A Nemzeti Színház egy bestiális játék eszköze... A Nemzeti Színház ügyét csak akkor lehet képviselni, ha a helykiválasztást, a tervezetést, a zsűrit kiveszik a hatalom kezéből. Önállóan kell lebonyolítani, pénz nélkül egy pályázatot, és a végeredményt ki kell erőszakolni.”

Tíz év után minden aktuális. Mondhatni: lám, ennyit ér a sajtó, a szakmai állásfoglalás. Csakhogy nem úgy van: *scripta manent*. A színházi újságírás, a SZÍNHÁZ című folyóirat céljai közé tartozik a mindenkori helyzet regisztrálása: a dokumentálás. A teljesítmények, tények és tévedések - az újfajta „három T” - rögzítése. Hogy ne lehessen a múltat megmásítani vagy hamis legendákat kelteni.

De mindez már a szükséges plusz, a szakmai többlet, az elérni vágyott optimum. Elsősorban továbbra is tisztességes, színes és érdekes olvasnivalóval szeretnénk szolgálni. Ha a kedves olvasó kezébe veszi, netán rendszeresen forgatja a lapot, nyilván észrevette,

hogy küllemünk az utóbbi időben megújult, változott a tipográfia, javult a papír és a nyomás minősége. A tartalmi, szerkezeti változásokat valószínűleg nehezebb észrevenni, bár egy-két hónapja ezen a téren is új elképzeléseink vannak - remélhetően nemsokára nyilvánvalóak lesznek. Ami a példányszámot illeti, tíz év alatt pontosan a duplájára nőtt, annak ellenére, hogy megszűntünk „egyed-uralkodók” lenni, más színházi lapok is megjelentek a láthatáron. A példányszám-növekedés egyfelől örömteljes, hiszen az utóbbi évtizedben a sajtópiacra (éppen mert piaccá lett) inkább a kulturális lapok radikális fogyókúrája jellemző, másfelől viszont tárgyilagosan el kell ismernünk, hogy a SZÍNHÁZ példányszáma, részint a terjesztés megoldatlansága miatt, a nyolcvanas években nagyon alacsony volt. Ezen többek között a színházakban adódó „alternatív terjesztői hálózattal” változtattunk, abból kiindulva, hogy egy színházi szakfolyóirat leginkább a színházba járó nézők körében lelheti föl potenciális olvasóit. Várakozásunkban nem is csalódtunk, bár némi meglepetésünkre több olyan színház is akad, ráadásul „nemzeti színház”, egyetemi városokban, ahol nem tudják (vagy nem akarják) terjeszteni a lapot. Ellenpéldaként említhetem a kaposvári Csiky Gergely Színházat - legyen ez afféle *homage* -, amelyben országos rekordként most már havonta több mint kétszáz lappéldány kel el. Mégis lehet valami abban, hogy országosan akad legalább egy színház, ahol harminc éve egyenletesen magas színvonalú színházművészeti tevékenység folyik. Mégiscsak lehet érdeklődő és színházértő közönséget nevelni. Mégiscsak lehet olyan légkört teremteni, amelyben színházi lapot eladni és venni „sikk”.

De már elég is (mármint a magasztalásból), mondhatnám a Horatióhoz szóló Hamlettel. Nézzünk inkább előre. Mostantól lapunk fölkerült az Internetre. Újdonság, hogy szponzori segédlettel éventéket egy tematikus, tizenharmadik számot fogunk szerkeszteni, amellyel régi és nagyszámú új előfizetőinknek ingyen kedveskedünk. A nemrég elhunyt Jerzy Grotowskinak, a század egyik meghatározó színházművészeinek szentelt különszám előreláthatóan a Színházi Világnapra jelenik meg. Szeretettel köszönt-